

הדף החמי

שבת קודש פרשת "בשלח" - "שבת שירה"

טו' שבט תשס"ז

מסכת תענית דף כו'

עלון יומי ללומדי הדף היומי
יו"ל ע"י מדרשיית הדף היומי פ"ת

דוא"ל: midrashiya@eagleint.com

עיונים על הדף

מה הנפק"מ שהיו כד' משמרות?

מבואר במשנה שתיקנו נביאים ראשונים שיתחלקו לכד' משמרות כהונה. והקשה הרישב"א הרי חלוקת המשמרות היא מדין תורה. ואומר הרישב"א שמדין תורה צריך לחלק את הכהנים למשמרות אולם לא נאמר לכמה לחלק ובאו נביאים הראשונים ותיקנו שיהיה כד' משמרות. אמרו במנחות (ע"ה): "היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר ברוך שהחיינו וקיימנו וכו'". בבאור דברי הש"ס, נחלקו הראשונים. עיין דעת רש"י (שם ד"ה ומקריב).

בתוס' (שם) וז"ל ונראה לפרש דלפי שהיו המשמרות מתחדשות ומתחלפות פעמיים בשנה דכ"ד משמרות היו ולכל משמרת היו ששה בתי אבות (הארכנו בעיונים על הדף תענית טו' האם היו ששה בתי אב או שבע) נמצא שלא היו מקריבים אלא שני ימים בשנה וזמן קבוע להם להקריב לחצי שנה יום אחד לפיכך מברך אובח ואמנחה שהחיינו לזמן. עכ"ל.

ברור בתוס' שחולקים על דברי רש"י ולא ס"ל דעסקינן בחינוך למצוה. אלא בחידוש המצוה מזמן לזמן. וכשם שנקטו בדבריהם בסוכה (מ"ו) שברכת שהחיינו היא בהגדרה לדבר שבא מזמן לזמן. כמו"כ כאן באנשי המשמר, אם היו יכולים להקריב ולעבוד בבית המקדש תמיד, לא היה מוגדר שמצוותם מתחדשת מזמן לזמן. אלא לאחר שתיקנו נביאים הראשונים לחלק את שבט הכהונה לכד' משמרות, א"כ היו באים פעמיים בשנה, וכל פעם שבאו התחדשה מצוותם מזמן לזמן ומוטל עליהם לברך שהחיינו.

מה הגדר באיסור אכילת בשר בחודש אב?

אמרה המשנה, ערב תשעה באב לא יאכל ב' תבשילים ולא יאכל בשר ולא ישתה יין וכו'. ועיין כאן בראשונים שהביאו מנהגים ממתאי אסור אכילת בשר ושתית יין. כתב הטור (סי' תקנ"א) ומנהג אישכנו היחידים נמנעים מבשר ויין משבעה עשר בתמוז ואילך. ומראש חודש ואילך נמנעים כולם מבשר ויין זולת שבת שאוכלין ושותין כדרך כל השנה כולה. עכ"ל הטור. והביא בב"י על אחר (וכן בפרישה) מהכל-בו וז"ל ויש נמנעים מאכילת בשר משנכנס אב לפי שאין שמחה אלא בבשר ואף על פי כן אין להימנע מתבשיל שנתבשל בו הבשר דלצערנו נפשיה קא מכיין והא איצטער ועוד דאמרינן בנדרים (נ"א): הנודר מן הבשר מותר בתבשיל. עכ"ל.

בהג' מרדכי בשלהי מסכת תענית (סי' תרל"ח) הביא בשם ספר האגודה שהתיר לבשל דגים בחומץ משום דהנודר מן היין מותר בחומץ. עכ"ל. ובפשטות ביאור הענין דלאחר דנקטינן דמשנכנס אב נמנעים כולם מבשר ויין כדביא הטור, יצא לדון בעל האגודה מה הדין בבישול דגים בחומץ דהא חומץ הוא תולדה מן היין האם יש לאוסרו מר"ח אב ואילך או לא. ופשט מהא דהנודר מן היין מותר בחומץ כלומר שאין החומץ בכלל היין לכן מותר לבשל הדגים בחומץ. (ויש לעיין בדבריו טובא ואכמ"ל).

יש לבאר מה הענין שהובא בכל בו, ובהג' מרדכי, שכללו את דיני אבלות על החורבן לפרשת נדרים. נראה ברור, שהענין שאין אוכלים בשר ושותים יין משנכנס אב, הוא מחמת ענין נדר שקיבלו עליהם. דמדינא דגמ', איסור בשר הוא רק בערב תשעה באב כמו שמבואר במשנה. וכל שהוסיפו הוא באיסור נדר. ובשו"ע (הלכות נדרים י"ד סי' ריד" ס"א) "ומי שרגיל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין מר"ח אב" וכו'. חזינן שכרך המחבר דין איסור אכילת בשר ושתית יין מראש חודש אב, בהלכות נדרים, שנהגו ואי יש התרה וכו'.

וז"ל הערוך השלחן (סי' תקנ"א סכ"ג) מדינא דגמ' אין איסור אכילת בשר רק בערב ת"ב, ובסעודה מפסקת וכו'. אבל עתה, בכל ארצות פזורינו נוהגים מר"ח ועתה בעוה"ר כמה שמזולזלים באיסור זה. ולבד שהן עוברים איסור דאורייתא מטעם נדר, דכיון שאבותינו קבלו עליהם מנהג זה היו נדר של כלל ישראל וכו' עכ"ל. למדנו מכל הנ"ל שגדר האיסור הוא נדר שקיבלו עליהם.

סיכום הדף

נרשא היום: נשיאת כפים. אנשי מעמד. אבלות על החורבן.

בשלשה זמנים בשנה, כהנים נושאים את כפיהם בזמן שהם מתפללים, בשחרית, מנחה ונעילת שיערי בית המקדש. (או לעת ערב בעת נעילת שיערי שמים. רש"י). בתעניות ובמעמדות. וביזה"ב, ד' פעמים, שנוסף תפילת מוסף. טעם רבנן (רבי מאיר), בימים אלו אין חשש שכרות. דעת רבי יהודה, שרק בשחרית ובמוסף יש נשיאת כפיים. היות, ומנחה ונעילה שבכל יום, שייך שכרות גזרו בהם אף בתעניות שלא לישא כפיים. ולדעת רבי יוסי, במנחה אין נשיאת כפיים, ובנעילה יש. משום, שגזרו על מנחה שיש בכל יום. ולא גזרו על נעילה שאינה בכל יום. לרב יהודה אמר רב, הלכה כרבי מאיר. שדורשים כך אף בהלכות שמוסדים לעם. לרבי יוחנן, נהגו העם כרבי מאיר. לא מורים כן, אולם לא מוחים ביד מי שנוהג כך. ורבא אמר, מנהג כרבי מאיר. לא דורשים כך, אולם כך מורים לנהוג. רב נחמן אמר, שהלכה כרבי יוסי. וכך פסקו בש"ס. אולם אומרת הגמ', שנהגו לישא כפים אף במנחה, משום שהסמיכו אותה לתפילת נעילה. ולא גזרו רבי יוסי, רק משום שהתפללו מנחה בזמן שמתפללים בכל יום בזמן מנחה גדולה.

מכיון שקרבנות התמיד הם קרבנות ציבור, לא שייך שיהיה קרב הקרבן בלא בעלים, לכן תיקנו שיהיו "אנשי מעמד", כשם שתיקנו 24 משמרות לכהנים לעבודה וללווים לשירה.

אנשי המעמד, היו מתענים משני עד חמישי. לא התענו בראשון, כדי שלא יצאו מעונג ומנוחה לתענית. לא התענו בשישי, מחמת כבוד השבת. אלו הקרובים למקדש, היו באים לבית המקדש. והרחוקים, היו מתכנסים בבית הכנסת במקום מגוריהם. וקוראים בפרשת בראשית. ומחלקים כל יום לט' פסוקים. וקראו בתורה בציבור, בשחרית ובמוסף. ובמנחה כל אחד קרא לעצמו. למעט מנחה בער"ש, לא הטריוו אותם מחמת ההכנות לשבת.

יום שיש הלל ואין מוסף (חנוכה. תוס'), אין מעמד בשחרית. יום שיש מוסף (ראש חודש), כיון שהיו טורחים על קרבנות המוסף, לא היה מעמד במוסף, במנחה ובנעילה, כיון שהיו עסוקים אנשי המעמד בחטיבת עצים וכו'. יום שיש קרבן עצים, בתחילה סבר ר"ע שאין במנחה. ולבסוף סבר כבן עזאי שביום של מוסף אין במנחה (ועי' תוס') ויום של קרבן עצים, אין בנעילה. (הזמנים של קרבן העצים: א' ניסן, לבני ארת. ב' תמוז, לבני דוד בן יהודה. ג' אב, לבני פרעוש בן יהודה. ד' אב, בני יונדב בן רכב. ה' אב, בני סנאה בן בנימין. טו' באב, בני תוא בן יהודה. ואליהם הצטרפו עוד. ז' אב, בני פת מואב בן יהודה. ח' אלול, בני עדין בן יהודה. ט' אב, בני פרעוש בפעם השנייה). בא' טבת, לא היה בו מעמד. כיון שיש בו, הלל מוסף וקרבן עצים.

ה' דברים אירעו ביז' בתמוז. נשתברו הלוחות, בטל התמיד, הובקעה העיר, שרף אפוסטמוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל. ה' דברים אירעו בט' באב, נגזר שלא יכנסו לא"י. חרב הבית הראשון. והשני. נלכדה ביתר, נחרשה העיר. משנכנס אב ממעטין בשמחה.

שבת שחל ט' באב להיות בה, אסור מלספר ולכבס. ומותרין בחמישי, מחמת כבוד השבת. ערב ת"ב, לא יאכל אדם ב' תבשילים, לא יאכל בשר ולא ישתה יין. לרשב"ג, מותר בב' תבשילים, אולם צריך לשנות ממנהגו. רבי יהודה, אוסר לישון על מטה. ולא הודו לו.

אמר רשב"ג, לא היו טובים לישראל כטי' באב, וכיום הכיפורים, שבהם בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין לחלות בכרמים. וכו'.

התבאר, שנחלקו מתי אין נשיאת כפים. וטעם הגזירה, משום שכרות. אמר ריב"ל משום בר קפרא, משום שלומדים סמיכות פרשיות, כהן מנזיר. מה נזיר אסור ביין, אף כהן מברך אסור ביין. אולם בחצרין, כהן מותר. כיון שיש היקש, כהן משרת, לכהן מברך. וכהן המשרת, אסור רק ביין ומותר בחצרין. ואמרו רבנן, שכהן בעל מום מברך משום שהוקש לנזיר.